VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Suomen kestävän kasvun ohjelma – selonteko eduskunnalle

Kestävän kasvun ohjelma rahoitetaan EU:n elpymisvälineestä

- Eurooppa-neuvosto pääsi sopuun huippukokouksessaan (10.-11.12.) EU:n monivuotisesta rahoituskehyksestä sekä elpymisvälineestä.
- Elpymisväline (Next Generation EU) on laaja kokonaisuus => elpymis- ja palautumistukiväline (RRF) on sen keskeinen osa.
- Elpymisvälineen yksittäiset ohjelmat (yht. 750 mrd. euroa v. 2018 hinnoin):
  - elpymis- ja palautumistukiväline (RRF): 672,5 mrd. euroa (lainoja 360 mrd. euroa ja avustuksia 312,5 mrd. euroa)
  - REACT-EU-väline: 47,5 mrd. euroa
  - Oikeudenmukaisen siirtymän rahasto (JTF): 10 mrd. euroa
  - Maaseudun kehittäminen: 7,5 mrd. euroa
  - InvestEU-ohjelma: 5,6 mrd. euroa
  - Horisontti Eurooppa -puiteohjelma: 5 mrd. euroa
  - RescEU-valmiusvarasto: 1,9 mrd. euroa

Elpymis- ja palautumistukiväline (RRF) - taustaa

- RRF:stä päästiin sopuun Euroopan parlamentin kanssa vuoden 2020 lopussa.
- RRF-rahoituksen saamiseksi jäsenvaltion on esitettävä kansallinen elpymis- ja palautumissuunnitelma, joka kattaa uudistus- ja investointiohjelman ajanjaksolle 2021-2023.
- Avustuksia myönnettäisiin arvioitujen kustannusten mukaan 1.2.2020 jälkeen toteutettuihin hankkeisiin.
- Rahoituspäätöksiä voidaan tehdä vuoden 2023 loppuun saakka, maksatuksia vuoden 2026 loppuun saakka. Maksatukset perustuvat arvioon välitavoitteiden saavuttamisesta.
- Lisäksi jäsenmailla olisi mahdollista hakea yhteisvastuullista lainaa, jos hankkeiden kustannukset ylittävät avustusten enimmäismäärän.

RRF:n tavoitteet ja kriteerit

- Laajat yleiset tavoitteet ja kriteerit:
  - Kasvupotenttiallin, työllisyyden, jäsenmaiden kantokyvyn ja koheesion tukeminen sekä kriisin vaikutusten lieventäminen
  - Pitkän aikavälin positiiviset vaikutukset
  - Maakohtaiset suositukset ja euroalueen suositus
  - Investoinnit ja uudistukset muodostavat yhtenäisiä kokonaisuuksia.
  - Vihreä siirtymän (37% rahoituksesta) ja digitaalisaation (20% rahoituksesta) tukeminen
  - Investointi- ja uudistuskokonaisuuksien rahoitus määräaikaista
- Lisäksi Euroopan parlamentin kanssa sovitut tarkennetut tavoitteet: älykäs, kestävä ja osallistava kasvu, terveyden sekä taloudellisen, sosiaalisen ja institutionaalisen kestokyvyn vahvistaminen kriisivalmiuden parantamiseksi sekä politiikkatoimet koskien lapsia ja nuoria ml. koulutus

Suomen enimmäissaanto – päivitetty tieto

- Enimmäissaantoon liittyy epävarmuutta, sillä se perustuu osin ennusteeseen.
- Enimmäissaanto jakautuu kahteen osaan: vuosien 2021–2022 saannoksi arvioidaan 1,55 mrd. euroa. Jälkimmäisen osuuden suuruus vahvistuu vasta kesällä 2022.
- Komissio julkaisi 12.1.2021 uudet arviot jäsenvaltioiden enimmäissaannoista. Suomen enimmäissaannoksi arvioidaan tällä hetkellä reilu 2 mrd. käyvin hinnoin.
- Aiemmat komission arviot perustuivat kesäkuun ennusteeseen ja ilmoitettiin kiintein hinnoin. (Suomen saanto tällöin arvioitu 2,33 mrd.)

Kestävän kasvun ohjelman valmistelu

Kestävän kasvun ohjelman jatkovalmistelu

- Ohjelmaan liittyvien investointikokonaisuuksien määrärahat budjetoidaan vuoden 2021 LTAE sekä huomioimaan jatkovuosien osalta vuosia 2022 – 2025 koskevassa julkisen talouden suunnitelmassa.
- Vuoden 2022 ja 2023 osalta määrärahat sisällytetään mahdollisuuksien mukaan varsinaisiin TAE:iin.
- Budjettivalmistelua ohjaa komissiolle toimitettava alustava suunnitelma (tavoitteena toimittaa komissiolle helmikuun 2020 alkupuolella) sekä talouspoliittisen ministerivaliokunnan linjaukset.
- Edellytyksenä budjetoinnille on, että keskustelut suunnitelmasta komission kanssa ovat edenneet riittävästi.
- Virallinen kansallinen suunnitelma toimitetaan komissiolle huhtikuun 2020 loppuun mennessä.

Jatkovalmistelun reunaehtoja ja epävarmuustekijöitä

- Maksatukset EU:sta perustuvat suunnitelman etenemiseen ja niissä esitettyjen tavoitteiden saavuttamiseen. Jos investointi- ja uudistuskokonaisuudet eivät toteuta niille asetettuja tavoitteita tai muusta syystä tuloutuksia EU:lta ei saada jäävät hankkeiden kustannukset kansallisesti rahoitettaviksi ja rasittamaan Suomen valtion velanottoa

  => Tästä syystä on erityisen tärkeää varmistaa, että investointi- ja uudistushankkeet täyttävät valmistelussa määritellyt kriteerit ja hankkeet toteuttavat niille asetetut tavoitteet.

- Enimmäissaantoon liittyy epävarmuutta, sillä se perustuu osin ennusteeseen. Suomen enimmäissaanto jakautuu kahteen osaan: vuosien 2021–2022 saannoksi arvioidaan 1,55 mrd. euroa. Jälkimmäisen osuuden suuruus vahvistuu vasta kesällä 2022.

  => Kansallisesti voidaan tehdä ensimmäisessä vaiheessa päätöksiä vuosien 2021–2022 saannosta.

Millä kriteereillä arvioidaan investoinnit ja uudistukset? Selonteossa määritellyt kriteerit

- Investointi- ja uudistuskokonaisuuksilla tavoitellaan pitkän aikavälin positiivisia vaikutuksia.
- Investoinnit ja uudistukset yhdessä tukevat toisiaan tavoitteiden saavuttamisessa
- Valmistelussa keskitytään suuriin ja vaikuttaviin kokonaisuuksiin, resurssit eivät hajaudu liian pieniin ja vaikuttavuudeltaan vähäisiin kohteisiin.
- Toimien vaikuttavuuden kannalta on eduksi, jos ne tukevat laaja-alaisesti useampien painopisteiden tavoitteita.
- Priorisoinnissa painotetaan vaikutuksia työllisyyteen, kilpailukykyyn, julkisen talouden kestävyyteen sekä nettopäästövähennyksiin, kiertotalouden vahvistamiseen ja ilmastonmuutoksesta sopeutumiseen.
- Kokonaisuudet tukevat toipumista koronaviruskriisistä sekä sosiaalista ja alueellista eheyttä.
- Toimet määräaikaisia.
- Nopeasti käynnistettävät investoinnit ja uudistukset.
- Kokonaisuuksilla saadaan liikkeelle yksityisiä investointeja.

Kestävän kasvun ohjelman painopisteet

1. Koulutuksella ja tutkimus- ja innovaatiotoiminnalla Suomi takaisin kestävän kasvun uralle
2. Vihreä siirtymä tukee talouden rakennemuutosta
3. Suomen kansainvälisen kilpailukyvyn turvaaminen
4. Kestävän infrastruktuurin ja digitalisaation vahvistaminen
5. Työmarkkinoiden toiminta, työttömille suunnatut palvelut ja työelämän kehittäminen
6. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuuden vahvistaminen ja kustannusvaikuttavuuden lisääminen

Selonteon painopisteen kuvaukset investointi- ja uudistuskokonaisuuksista

- Kokonaisuuksia rahoitetaan EU:n elpymis- ja palautumistukivälineestä saatavan enimmäissaannon puitteissa. Lisäksi edellytetään, että kokonaisuudet täyttävät EU-lainsäädännön asettamat vaatimukset.
- Selonteon valmistelussa ei ole toistaiseksi tehty priorisointia, jolloin osa esitetyistä kokonaisuuksista jää vaille elpymisvälineestä saatavaa rahoitusta.
- Kokonaisuuksien sisältö täsmentyy suunnitelman jatkovalmistelussa.

Painopiste 1: Koulutuksella ja tutkimus- ja innovaatiotoiminnalla Suomi takaisin kestävän kasvun uralle

1) Osaamistason nosto ja jatkuva oppiminen
2) TKI-toiminnan intensiteetin, kunnianhimon ja vaikuttavuuden nostaminen

- Painopisteessä käsitellään mm. jatkuvan oppimisen uudistuksen käynnistämistoimenpiteitä, joustavien työelämälähtöisten koulutusten toteuttamista sekä tulevaisuuden osaamistarpeiden ennakointia ja korkeakoulujen aloituspaikkoja. Merkittävimmät panostukset TKI-toiminnan intensiteetin ja vaikuttavuuden nostamiseksi kohdistuvat tutkimusinfrastruktuureihin, tutkimus-, kehittämis- ja testausympäristöihin sekä julkisten ja yksityisten TKI-toimijoiden kumppanuusmallien vahvistamiseen.

Painopiste 2: Vihreä siirtymä tukee talouden rakennemuutosta

1) Energiajärjestelmän murros
2) Vihreää ja digitaalista siirtymää tukevat teollisuuden uudistukset ja investoinnit
3) Rakennuskannan energiatehokkuus, -korjaus ja oma-energiatuotanto
4) Yhdyskuntien ja liikenteen vähähiiliset ratkaisut
5) Ympäristökestävyys ja luontopohjaiset ratkaisut

- Painopisteessä painottuu puhtaan energian tuotanto, varastointi, järjestelmäintegraatio ja panostukset energiaverkkoon, teollisuuden vähähiiliset ratkaisut sekä bio- ja kiertotalousratkaisut. Lisäksi käsitellään energiatehokkuuden parantamista ja kustannustehokkaita liikenteen päästöjä vähentäviä infrastruktuuriratkaisuja sekä vihreää ja digitaalista siirtymää tukeviin investointeihin liittyviä luontopohjaisia ratkaisuja.

Painopiste 3: Suomen kansainvälisen kilpailukyvyn turvaaminen

1) Vahvemmat kansainvälistymispalvelut ja Suomi-kuvan vahvistaminen
2) Suomalaisen kansainvälisen kasvun kärjet
3) Matkailun kestävän kasvun ja uudistamisen edistäminen

- Painopisteessä korostuvat mm. yritysten kansainvälistymisen (ml. digitaaliset) verkostopalvelut, huippuosaajien rekrytoinnin sujuvoittaminen, kansainvälisen kasvun sektorikohtaiset kokonaisuudet ja luovan talouden edistäminen, Suomen houkuttelevuuden lisääminen matkailukohteena ja matkailuyritysten digitalisaatio.

Painopiste 4: Kestävän infrastruktuurin ja digitalisaation vahvistaminen

1) Digitaalinen infrastruktuuri ja alueellinen saavutettavuus
2) Digitaalisten yksityisten ja julkisten palveluiden ja reaaliaikatalouden kehittäminen sekä näiden edellyttämät datan hyödyntämisen perusrakenteet ja -ratkaisut
3) Digitalisaation edellyttämän toimintavarmuuden, luottamuksen ja kyvykkyyksien vahvistaminen

- Painopisteessä käsitellään mm: nopeiden yhteyksien alueellista kattavuutta, datan hyödyntämisen perusrakenteiden kehittämistä, rakennetun ympäristön datan hyödynnettävyyden parantamista, digitaalisten palveluiden ja tekoälyn hyödyntämistä sekä tietoturvaa ja kyberturvallisuutta.

Painopiste 5: Työmarkkinoiden toiminta, työttömille suunnatut palvelut ja työelämän kehittäminen

1) Työmarkkinoiden toimivuus ja kohtaanto
2) Nuorisopaketti
3) Työhyvinvointi, tuottavuus ja työkyvyn kehittäminen työelämässä

- Painopisteessä korostuvat pohjoismaisen työvoimapalvelumallin toimeenpano, TE-palvelujen vahvistaminen ja digiloikka, mukaan lukien yritysyhteistyön ja kansainvälisten rekrytointien edistäminen, äkillisen rakennemuutoksen edellyttämät toimenpiteet, nuorten ja maahanmuuttajien työmarkkinoille pääsyn edistäminen sekä työhyvinvoinnin ja työelämässä olevien työkyvyn edistäminen.

Painopiste 6: Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuuden vahvistaminen ja kustannusvaikuttavuuden lisääminen

1) Hoito- ja palveluvelan purkaminen sekä hoitoon pääsyn nopeuttaminen
2) Sosiaali- ja terveyspalvelujen laadun, kustannusvaikuttavuuden ja tietopohjan sekä osaamisen vahvistaminen
3) Monialaiset kynnyksettömät palvelut, ennaltaehkäisy ja ongelmien varhainen tunnistaminen

- Painopisteen keskeiset kokonaisuudet liittyvät covid-19-pandemian aiheuttaman hoito- ja palveluvelan purkamiseen sekä hoitoon pääsyn nopeuttamiseen uusilla kustannusvaikuttavilla toimintamalleilla ja digitaalisilla ratkaisuilla, sekä haavoittuvassa asemassa oleviin ryhmiin kohdistettaviin toimenpiteisiin. Lisäksi käsitellään sosiaali- ja terveydenhuollon tietopohjan ja kustannusvaikuttavuuden parantamista sekä ennaltaehkäisyn ja kynnyksettömien palvelujen vahvistamista.

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET